

Шibaєва Наталія Володимирівна,
доктор економічних наук, доцент, доцент
кафедри глобальної економіки, Державний
біотехнологічний університет

Бабан Тетяна Олександрівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри глобальної економіки,
Державний біотехнологічний університет

Shibaeva Natalia,
Doctor of Economic Sciences, Associate
Professor, State Biotechnological University,
<https://orcid.org/0000-0003-0727-7718>

Baban Tetiana,
Phd in Economics, Associate Professor, State
Biotechnological University,
<https://orcid.org/0000-0001-8252-901X>

РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF TODAY'S CHALLENGES

Шibaєва Н. В., Бабан Т. О. Розвиток регіонів
України в умовах викликів сьогодення.
*Український журнал прикладної економіки та
техніки*.
2023. Том 8. № 2. С. 154 – 159.

Shibaeva N., Baban T. Development of the
regions of Ukraine in the conditions of today's
challenges. *Ukrainian Journal of Applied
Economics and Technology*.
2023. Volume 8. № 2, pp. 154 – 159.

У статті зроблено спробу побудови позитивного сценарію розвитку Харківської області з урахуванням передвоєнних показників економічного та соціального становища й участі держави у повоєнному відновленні регіону. Основою для побудови сценарію стали економетрична модель, яка підтвердила залежність ВРП від інвестицій, та коефіцієнт розміщення, який виявив наявність порівняльних переваг Харківської області у галузях, що належать до сфери послуг. Розрахунки авторів дозволили зробити висновки щодо ролі інвестицій як джерела збільшення запасу капіталу, підвищення продуктивності у процесі післявоєнної відбудови. Розраховані показники коефіцієнту розміщення підтвердили, що Харківська область має передумови для постіндустріального розвитку під час повоєнної відбудови, але ускладнює ситуацію необхідність фінансування зруйнованої інфраструктури області. Зазначено можливі ризики та загрози постіндустріального розвитку. На рівні моделі окреслено варіанти регіональної політики держави, спрямованої на відновлення та розвиток економіки регіонів. Підкреслено, що в умовах невизначеності майбутні сценарії розвитку регіонів України мають альтернативний та ймовірнісний характер.

Ключові слова: регіони, соціально-економічний розвиток, валовий регіональний продукт, коефіцієнт розміщення, повосенне відновлення.

The article's authors attempted to construct an optimistic scenario for the socio-economic development of the Kharkiv oblast. They analyzed pre-war indicators of the region's economic, social, and environmental conditions, considering the state's involvement in the post-war reconstruction of the region. The scenario construction was based on an econometric model, which confirmed the relationship between investments and the gross regional product and the placement coefficient, revealing Kharkiv Oblast's comparative advantages in the service sectors, particularly in IT and industry. Through their calculations, the authors concluded that investments played a crucial role in capital accumulation and increased productivity during the post-war reconstruction process in the region. The authors calculated the placement coefficient indicators specifically for the Kharkiv region. The results confirmed that the region has the prerequisites for post-industrial development during the post-war reconstruction. However, the situation is complicated by the need to finance the region's devastated infrastructure. The researchers emphasized the importance of attracting investments in sectors that directly contribute to human capital formation, such as education, scientific activities, and healthcare. The authors also highlighted the potential risks and threats associated with post-industrial development in the Kharkiv oblast. On a model level, the authors outlined various options for regional state policies aimed at the recovery and development of regional economies. Both considered options prioritize the formation of market incentives for regional development. The scientists acknowledged that in conditions of uncertainty, future development scenarios for regions in Ukraine, including the Kharkiv region, possess an alternative and probabilistic nature. Furthermore, the researchers identified areas for further scientific research, emphasizing the importance of an interdisciplinary approach that combines economics, political science, regional studies, and ecology.

Keywords: regions, socio-economic development, gross regional product, placement coefficient, post-war reconstruction.

Вступ

Поряд з глобалізацією регіоналізація є одним з сучасних трендів розвитку світової спільноти. З одного боку, підвищення ролі регіонів в економіці країни, регіональних утворень в економіці континентів актуалізує переваги та проблемні питання, що виникають за такого типу розвитку, а з іншого боку – посилює інтерес дослідників вітчизняних та зарубіжних шкіл до

поглибленого вивчення теоретичних та прикладних аспектів економіки регіонів. Такі дослідження сприяють прогресу фундаментальної економічної науки, також вони дозволяють формувати регіональну політику, яка враховує особливості, конкурентні переваги регіонів та нівелює слабкі місця. Ефективна регіональна політика, заснована на теоретичних положеннях економічної науки, в свою чергу буде сприяти усуненню депресивності у розвитку регіонів за збереженню їх самобутності та підвищенню рівня життя людей.

Питання, пов'язані з розумінням терміну регіон, особливостями регіонального розвитку, значенням держави у стимулюванні розвитку регіонів всебічно розглянуто закордонними та вітчизняними науковцями. Слід зазначити таких вчених, як О. Богорад, Н. Гавкалова, О. Давискиба, І. Кизим, А. Кубах, В. Падалка, М. Підмогильний, Т. Стеценко, О. Тевелєв, А. Тищенко, В. Чужиков.

Великий внесок у формування та удосконалення теорій регіональної політики зробили Стенлі Деннісон і Август Леш. Вчені стали фундаторами двох різних концептуальних підходів до державного регулювання регіонального розвитку.

В деяких питаннях, пов'язаних з аналізом розвитку регіонів у науковому середовищі, досягнуто консенсусу. Це стосується визначення терміну регіон, показників регіонального розвитку, систематизації теорій регіонального розвитку, виявлення конкурентних переваг регіону. Внесок у такі дослідження зробили П. Бубенко, Г. Возняк, І. Дегтярьова, В. Томарева, С. Тульчинська.

Частина питань, пов'язаних з регіональним розвитком, поглибленням або зменшенням диференціації регіонів країни за соціально-економічними та екологічними показниками, напрямками регіональної політики держави, продовжують бути ареною наукових суперечок. Можна зазначити праці М. Лендсьєл, В. Керецман, М. Корнієвського, Т. Порудєєвої, С. Ткаченко, Н. Шибяєвої.

Окремо значимо ще один вектор досліджень регіонального розвитку – післявоєнна відбудова та потенційні структурні зміни в економіці регіонів України. У цьому напрямі заслуговує на увагу колективна монографія «Відбудова України: принципи та політика» за редакцією Юрія Городниченка, Ілони Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро.

Мета статті

Визначення можливих сценаріїв розвитку регіонів України в умовах викликів сьогодення на прикладі Харківської області з урахуванням передвоєнних показників економічного та соціального становища й участі держави у повоєнній відбудові регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження

Регіон як міждисциплінарна категорія має багато тлумачень, у нашому дослідженні ми зосереджуємося на соціально-економічних характеристиках і ототожнюємо регіони з областями України, найбільша увага приділена Харківській області. Рівень розвитку регіону відображає система економічних, соціальних, екологічних індикаторів, що узгоджується із концепцією сталого розвитку, принципи якої сформульовано на Конференції ООН з довкілля та розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992) і Всесвітньому саміті зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002).

Перенесення концепції сталого розвитку на регіональний рівень вимагає відмови від ототожнення розвитку регіону виключно з динамікою економічних показників. Сталий розвиток регіону – це розвиток, спрямований на досягнення високої якості життя за позитивної динаміки соціальних, економічних та екологічних показників [10].

Інтегральним показником, що характеризує досягнення регіонів України, є Індекс регіонального людського розвитку. За означеним показником Харківська область у 2020 р. посідала 4 місце в Україні.

Ще одним показником рівня розвитку регіонів є Індекс конкурентоспроможності, але даний показник відображає ситуацію у великих містах. Харків за результатами обстеження у 2021 р. належав до середнього рівня конкурентоспроможності [9].

Ми узагальнили деякі економічні показники, що характеризують розвиток Харківської області у 2016-2021 рр. Як базу спостереження ми використовували дані офіційної статистики та власні розрахунки. На основі наведених показників капітальних інвестицій, зайнятості, валової доданої вартості, видатків місцевих бюджетів на 1 особу визначена залежність ВРП від зазначених показників (табл. 1).

Лінійна багатofакторна економетрична модель залежності ВРП від досліджуваних факторів, має вигляд:

$$y = 23612,13 + 1,13x^1 - 20,96x^2 + 1,05x^3 + 0,16x^4 \quad (1)$$

де: x^1 – капітальні інвестиції на 1 особу, грн;
 x^2 – зайнятість, тис. осіб;
 x^3 – ВДВ на 1 особу, грн;
 x^4 – видатки місцевих бюджетів на 1 особу, грн.

Таблиця 1. Окремі показники соціально-економічного та екологічного розвитку Харківської області у 2016-2021 рр.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Капітальні інвестиції, млн грн	16545,9	19361,7	23551,3	22874,6	20248,6	19438,6
Зайняті, тис осіб	1247,1	1247,1	1258,9	1263,9	1208,5	1181,1
Капітальні інвестиції на 1 особу, грн	6141,7	7167,8	8802,3	8604,4	7687,9	7479,3
Валова додана вартість у фактичних цінах, млн. грн	132241	159679	198227	212396	222486	278315
Валова додана вартість на 1 особу, грн	49087,1	59114,1	74087,0	79894,3	84472,3	107085,0
Населення, тис	2694,0	2701,2	2675,6	2658,5	2633,8	2599,0
Видатки місцевих бюджетів на одну особу, грн	8196,1	11547,4	13242,7	13725,5	11531,1	16684,1
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, млн т	53,4	45,0	44,7	106,5	94,1	73,4
ВРП на 1 особу, грн	57150	69489	86904	92864	97428	122227

Значення $a^1 = 1,13$ показує, що за умови середнього рівня інших змінних збільшення обсягів капітальних інвестицій на 1 особу на 1 грн розмір ВРП на 1 особу збільшиться на 1,13 грн. Збільшення рівня зайнятості на 1 тис. осіб призведе до зменшення розміру ВРП на 1 особу на 20,96 грн. Збільшення ВДВ на одну особу на 1 грн призведе до збільшення розміру ВРП на 1 особу на 1,05 грн. Збільшення рівня видатків місцевих бюджетів на 1 особу на 1 грн призведе до збільшення розміру ВРП на 1 особу на 0,16 грн.

Відповідно, основними факторами впливу на динаміку ВРП у Харківській області у досліджуваному періоді були капітальні інвестиції та ВДВ у розрахунку на 1 особу. Виявлену зворотну залежність між рівнем зайнятості на ВРП на 1 особу пояснює теорія економічного зростання Р. Солоу: збільшення зайнятих, яке не супроводжується зростанням інвестицій, знижує капіталоозброєність і продуктивність праці на 1 працівника, що в свою чергу гальмує темпи економічного зростання у розрахунку на 1 особу. Збільшення рівня видатків місцевих бюджетів на 1 особу має незначний, але позитивний вплив на ВРП на 1 особу.

Внаслідок повномасштабного вторгнення Росії, Україна зазнає величезних збитків. За оцінками Київської школи економіки станом тільки на квітень 2023 р. загальна сума прямих задокументованих збитків сягала 147,5 млрд дол. США. Найбільш постраждали східні та південні регіони України, галузі промисловості, сільського господарства, що посилює дисбаланси на регіональних і галузевих ринках праці [3, 4].

Окрім втрат матеріальних ресурсів, погіршення екологічної ситуації, війна призвела до людських втрат. Війна може мати негативні демографічні наслідки, які деякі дослідники порівнюють з наслідками Голодомору [5].

Економічними наслідками військової агресії стали міграція трудових ресурсів та релокація підприємств зі східних у західні регіони України [5], руйнація сталих зв'язків та гео економічної структури України. Схід України припинив на певний час до відбудови після Перемоги бути промисловим лідером. Захід України, навпаки, отримав нові виробництва, нові можливості. Внаслідок перереєстрації релокованих підприємств створюються передумови для перерозподілу фінансових потоків і зміни обсягів наповнення місцевих бюджетів. Можна припустити, що у перспективі підвищаться показники індексу регіонального людського розвитку західних регіонів. Водночас, слід звертати увагу на посилення навантаження на соціальну сферу в цих регіонах (заклади освіти, охорони здоров'я, ЖКГ), підвищення рівня безробіття в окремих галузях.

Ми спробуємо визначити можливі сценарії відновлення постраждалих східних регіонів та заходи уряду, спрямовані на досягнення цієї мети. Відразу зазначимо, що в умовах невизначеності будь-які сценарії післявоєнної відбудови мають ймовірнісний характер. Сценарій враховує визначену вище залежність ВРП від інвестицій.

На рівні моделі можливі два варіанти регіональної політики держави щодо повоєнної відбудови, які будуть впливати на розвиток східних регіонів. Перший варіант припускає великі державні (або залучені за допомогою держави) інвестиції на розбудову інфраструктури. Другий варіант передбачає надання субсидій або інших пільг економічним суб'єктам (фірмам і

домогосподарствам, що функціонують на даних територіях) задля акумулювання у них коштів на здійснення інвестицій.

Перевагою обох моделей є створення ринкових стимулів для повернення людей, обидва варіанти спрямовані на формування привабливих в економічному, соціальному, екологічному вимірах місць для життя.

В обох випадках існує загроза втрати інвестицій у майбутньому. Також ризиками реалізації державної регіональної політики є можливі розбіжності планів та очікувань підприємців і домогосподарств. Якщо люди повернуться, а фірми – ні, або якщо фірми переїхали на захід України, щоб бути ближче до ринку ЄС, але не можуть найняти працівників, тому що не вистачає житла для мігрантів з інших регіонів. Ефективні ринки праці і капіталу повинні мінімізувати такі невідповідності, а регіональна політика держави має бути спрямована на створення правової основи для вільного руху ресурсів та формування сприятливих економічних очікувань суб'єктів економіки.

Акцентування уваги на ринкових важелях за проведення ефективної регіональної політики зумовлює врахування наявних порівняльних переваг конкретних регіонів. Ми використали концепцію порівняльних переваг та її інтерпретацію [1]. Ідея полягає в тому, що кожен регіон має порівняльну перевагу, яка базується не лише на наявності ресурсів, але й на історичній структурі виробництва, що зумовлено запасами основного капіталу в галузевому розрізі та історичним нагромадженням галузевих знань на регіональному рівні. Те, на чому спеціалізувався регіон у минулому, є передумовою для побудови коротко- і середньострокових прогнозів того, що він робитиме в майбутньому. Отже, можна припустити, що спеціалізація регіонів збережеться.

Однак зазначимо, що хоча попередня економічна структура регіону дозволяє робити прогнози щодо збереження порівняльних переваг і відповідної спеціалізації у коротко- та середньостроковому періодах, з часом регіони можуть змінити спеціалізацію, як, наприклад, це відбулося із промисловими мегаполісами Нью-Йорк, Чикаго, Лос-Анджелес, що перетворилися на хаби з надання послуг.

Ми вважаємо, що постіндустріальний тип розвитку буде оптимальним для східних регіонів України, зокрема для Харківської області. Визначальною ознакою постіндустріального розвитку є прискорена динаміка і збільшення питомої ваги сфери послуг. Виходячи з цього, найбільш привабливими в інвестиційному плані стануть регіони, які мають або будуть мати порівняльні переваги для надання послуг.

Для аналізу і побудови сценарію розвитку Харківської області ми скористалися коефіцієнтом розміщення (частка кожної галузі в регіональній зайнятості, поділена на частку цієї галузі в загальній зайнятості). Якщо значення даного коефіцієнту дорівнює 1, це означає, що з точки зору інтенсивності розвитку галузі регіон схожий на країну загалом. Значення коефіцієнту розміщення більше 1 вказує на відносну концентрацію цієї галузі в регіоні.

На основі систематизації та узагальнення даних офіційної статистики ми розрахували коефіцієнт розміщення для Харківської області у 2021р. (табл. 2).

Таблиця 2. Коефіцієнт розміщення для Харківської області

Україна	Всього зайнятих	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Промисловість	Будівництво	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Тимчасове розміщування й організація харчування	Інформація та телекомунікації	Наукова і освітня діяльність	Охорона здоров'я
	15610,0	2692,7	2313,2	690,8	3604,7	961,0	285,2	289	1666,2	913
Харківська область	1181,1	153,3	217,9	55,2	285,4	75,3	17,0	27,6	134,8	65,5
Коефіцієнт розміщення	-	0,751	1,25	1,07	1,05	1,032	0,78	1,27	1,07	1,0

Джерело: розраховано авторами

Розрахунки засвідчили високу концентрацію в ІТ (1,27), у промисловості (1,25), у науковій та освітній діяльності, у торгівлі. Отже, Харківська область має переваги для розвитку сфери послуг, а інвестиції у сферу послуг будуть сприяти збільшенню ВРП і забезпечувати траєкторію постіндустріального типу розвитку. Особливе значення будуть мати інвестиції у галузі, що безпосередньо сприяють формуванню людського капіталу: освітньо-наукова

діяльність та охорона здоров'я. Зосередження уваги на розвитку освітніх і наукових установ у Харківській області може стимулювати зростання в цьому регіоні. Тим не менш, необхідно оцінити якість освіти, яку надають університети. До прикладу, Польща має два університети у топ-500 та 13 у топ-1000 (Ranking web of University) [2]. Інша складова формування і збереження людського капіталу – охорона здоров'я. Харківська область має систему медичних закладів, наукові здобутки, отже, розвиток системи охорони здоров'я у регіоні суттєво підвищить рівень та якість життя.

Для забезпечення розвитку Харківської області за постіндустріальним типом повоєнна відбудова Харківської області потребує великих інвестицій у розбудову інфраструктури та сферу послуг, при цьому відкритим питанням залишається пошук балансу між обсягом інвестицій та ризиком того, що ці інвестиції можуть бути втрачені у майбутньому.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Для побудови можливих сценаріїв розвитку Харківської області з урахуванням передвоєнних показників економічного та соціального становища й участі держави у повоєнному відновленні регіону ми створили економетричну модель. Наші розрахунки, проведені на прикладі показників Харківської області, підтвердили залежність ВРП від інвестицій. Тому наявність інвестицій як джерела збільшення запасу капіталу, підвищення продуктивності буде мати першочергове значення у процесі післявоєнної відбудови.

Ми визначили, що постіндустріальний тип розвитку буде оптимальним для східних регіонів України і звернули увагу на визначальну ознаку постіндустріального розвитку – прискорену динаміку і збільшення питомої ваги сфери послуг.

Для розуміння наявності підґрунтя постіндустріального розвитку Харківської області і визначення напрямів здійснення інвестицій ми скористалися концепцією порівняльних переваг і розрахували коефіцієнт розміщення. Харківська область мала переваги у таких галузях, як ІТ, освіта, промисловість, охорона здоров'я. Це дає підстави стверджувати, що Харківська область має передумови для постіндустріального розвитку під час повоєнної відбудови, але ускладнює ситуацію необхідність фінансування зруйнованої інфраструктури області.

Розуміючи, що в умовах невизначеності майбутні сценарії розвитку регіонів України мають альтернативний та ймовірнісний характер, ми зазначили можливі ризики та загрози постіндустріального розвитку. Також на рівні моделі ми визначили варіанти регіональної політики держави. Незважаючи на відмінності, обидва розглянутих варіанти спрямовані на формування ринкових стимулів розвитку регіонів.

Питання післявоєнної відбудови регіонів України і зокрема Харківської області є багатоаспектним, міждисциплінарним, недостатньо розробленим з об'єктивних причин (відсутність аналогів у новітній історії), тому подальші наукові дослідження, на наш погляд, мають ґрунтуватися на міждисциплінарному підході (на стику економіки, політології, регіоналістики, екології) з поглибленим вивченням питань економічної ефективності, ризиків, джерел інвестування та механізмів контролю за витрачанням коштів.

Список літератури

1. Bartik, Timothy J. Who Benefits from State and Local Economic Development Policies? Kalamazoo, MI: W.E. Upjohn Institute for Employment Research. 1991. URL: <https://doi.org/10.17848/9780585223940>
2. Countries arranged by Number of Universities in Top Ranks. URL: https://www.webometrics.info/en/distribution_by_country
3. The total amount of damage caused to Ukraine's infrastructure is more than \$127 billion — KSE Institute's report as of September 2022. URL: <https://kse.ua/about-the-school/news/the-total-amount-of-damage-caused-to-ukraine-s-infrastructure-is-more-than-127-billion-kse-institute-s-report-as-of-september-2022/>
4. Балачук І. Окупанти депортували 2 мільйони українців – президент. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/13/7357898/>
5. Городниченко Ю., Сологуб І., Ведер ді Мауро Б. Відбудова України: принципи та політика. К. CEPR, 2022. 508 с. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf
6. Гавкалова Н.Л. Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми та перспективи. *Вісник Прикарпатського університету: Економіка*. 2012. Вип. IX. С. 41-44.
7. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
8. Збитки нанесені інфраструктурі України: станом на квітень 2023 року. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/147-5-mlrd-zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-na-kviten-2023-roku/>
9. Індекс конкурентоспроможності міст України. Звіт 2021. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: http://www.ier.com.ua/ua/mci/index_2021

-
10. Лендъел М. Інституційний механізм реалізації регіональної політики в країнах Центрально-Східної Європи. *Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України*. Київський центр Інституту Схід-Захід. Київ: Логос, 2000. С. 62-97.

References

1. Bartik, Timothy J. (1991). Who Benefits from State and Local Economic Development Policies? Kalamazoo, MI: W.E. Upjohn Institute for Employment Research. Available at: <https://doi.org/10.17848/9780585223940>
2. Countries arranged by Number of Universities in Top Ranks. Available at: https://www.webometrics.info/en/distribution_by_country
3. The total amount of damage caused to Ukraine's infrastructure is more than \$127 billion — KSE Institute's report as of September 2022. Available at: <https://kse.ua/about-the-school/news/the-total-amount-of-damage-caused-to-ukraine-s-infrastructure-is-more-than-127-billion-kse-institute-s-report-as-of-september-2022/>
4. Balachuk, I. Okupanty deportuvaly 2 miliony ukrainsiv – prezident. [The occupiers deported 2 million Ukrainians - the president]. Available at: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/13/7357898/>
5. Horodnychenko, Y., Sologub, I., Veder di Mauro, B. (2022). Vidbudova Ukrainy: pryntsyppy ta polityka. [Reconstruction of Ukraine: principles and policy]. CEPR. Kyiv. Ukraine. Available at: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf
6. Havkalova, N. L. (2012). «Socio-economic development of the regions of Ukraine: problems and prospects». Bulletin of the Carpathian University: Economics. Issue IX. pp. 41-44.
7. Derzhavna sluzhba statystyky. [State Statistics Service.]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Zbytky nanesenі infrastrukturi Ukrainy: stanom na kviten 2023 roku. [Damage to the infrastructure of Ukraine: as of April 2023]. Available at: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/147-5-mlrd-zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-vyynu-na-kviten-2023-roku/>
9. Indeks konkurentospromozhnosti mist Ukrainy. [Competitiveness index of cities of Ukraine]. Zvit 2021. Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii. Available at: http://www.ier.com.ua/ua/mci/index_2021
10. Lendel, M. (2000). «Institutional mechanism of implementation of regional policy in the countries of Central and Eastern Europe». *Rehional'na polityka v krainakh Yevropy. Uroky dlia Ukrainy*. Kyivs'kyj tsentr Instytutu Skhid-Zakhid. Lohos. pp. 62-97.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2023 р.